

Aan MINDEF
Van DG Beleid
Afgestemd met CDS, DJZ, DCO, HDFC, BZ
In afschrift aan STASDEF

TER BESLISSING

Datum
26 oktober 2022

Onze referentie
BS2022017839

Opgesteld door
[redacted]

[redacted]
[redacted]
[redacted] mindef.nl

Aantal bijlagen
3

Nota

Resterende beantwoording feitelijke vragen over het Stappenplan inzake burgerslachtoffers bij inzet in het kader van artikel 100 van de Grondwet

Aanleiding

- Op 22 juni 2022 zijn feitelijke vragen beantwoord (zie Kamerstuk 29 521 nr. 445) over het Stappenplan inzake burgerslachtoffers bij inzet in het kader van artikel 100 van de Grondwet (Kamerstuk 29 521 nr. 442). Vier vragen zijn destijds niet beantwoord.
- Deze vier vragen hebben allen betrekking op (transparantie over) vermoedens van burgerslachtoffers tijdens de NAVO-missie 'Operatie Allied Force' in 1999.
- De beantwoording nam meer tijd in beslag, omdat Defensie voor een antwoord op een van de vragen (nr. 3) naar een specifiek vermoeden van burgerslachtoffers, broninformatie moest raadplegen en analyseren.

Geadviseerd besluit

- Uw akkoord met bijgaande resterende beantwoording en verzending naar de Tweede Kamer (zie bijlage 1), voorafgaand aan het CD 'voortgang/evaluatie missies' d.d. 3 november 2022, waar een aantal Kamerbrieven over het thema burgerslachtoffers staat geagendeerd.

Kernpunten

- Kamervraag 1
De VCD vraagt op basis van (stap 3 uit) het Stappenplan burgerslachtoffers om transparant te zijn over burgerslachtoffers bij een missie die formeel gezien buiten de reikwijdte van dit Stappenplan valt. Het transparantieniveau zoals bedoeld in het Stappenplan ziet niet op de bevraagde burgerslachtofferincidenten als zodanig, maar op informatie over het moment, de locatie en andere relevante aspecten van de wapeninzet (zie Stappenplan stap 2). Daarnaast vond de missie 'Operatie Allied Force' plaats voordat artikel 100 aan de Grondwet werd toegevoegd. Derhalve is de missie in het jaar 2000 niet op basis van artikel 100, maar volgens de destijds door Kamer en kabinet vastgestelde geldende kaders geëvalueerd (zie Kamerstuk 22181, nr. 311). Verder was er destijds nog geen procedure ingericht voor het melden van geweldsaanwendungen zoals dat nu het geval is. Hierdoor zijn er nu vrijwel geen interne rapportages voorhanden waaruit kan worden geput.
- Kamervraag 2
De VCD vraagt naar Nederlandse betrokkenheid bij burgerslachtoffers tijdens de missie en het destijds geldende transparantiebeleid. Het antwoord is gebaseerd op de inhoud van het evaluatierapport (Kamerstuk 22181, nr. 311) en wordt gekoppeld aan vraag en antwoord 3.
- Kamervraag 3
De VCD vraagt hier of het (vermoedelijke) burgerslachtofferincident zoals beschreven in de media¹ door een vlieger tijdens een wapeninzet met F-16's op een brug in de stad Nis (in huidige Servië) in 1999, betrekking heeft op 'Incident 51' (zie bijlage 2) uit het HRW-rapport².

¹ Het Parool: Zo veilig mogelijk aanvallen helpt bij de verwerking, 8 juli 1999

Trouw: Die raket was voor mij bedoeld; Oorlogsvlieger, 8 juli 1999

De Volkskrant: Pilot Martin "Ik ga geen risico's nemen", 8 juli 1999

² *Civilian Deaths in the NATO Air Campaign*. https://www.hrw.org/reports/2000/nato/Natbm200-02.htm#P440_116432

Uit deze vraag blijkt een casus binnen 'Operatie Allied Force' met een concrete aanleiding tot vermoedens van burgerslachtoffers. Het door de F-16 vlieger gemelde voorval heeft geen betrekking op Incident 51, noch op een ander incident uit het HRW-rapport. Uit onlangs geanalyseerde vliegtuigbeelden blijkt dat een Nederland-se F-16 wel binnen het tijdsbestek van incident 51 een bom heeft afgeworpen op de '12 februari-brug' in Nis. Defensie beschikt helaas niet over informatie die kan bevestigen of er daadwerkelijk nevenschade ontstaan is.

- Kamervraag 4
Hier vraagt de VCD naar transparantie over alle 90 in het HRW-rapport beschreven incidenten. U wordt geadviseerd om in lijn met de hierboven beschreven argumentatie onder vraag 1 te verwijzen naar de beantwoording van FV 1.

Toelichting

- Voor een beschrijving van Incident 51 uit het HRW-rapport zie bijlage 2.

Financiële overwegingen

- Geen. Zie voor een connectie met de beantwoording van een FV de bijlage 3.

Juridische overwegingen

- Er zijn geen specifieke juridische overwegingen.

Communicatie

- Op basis van het advies voorziet DCo geen communicatie-activiteiten. Indien u ervoor kiest gedetailleerder antwoord te geven op de vragen 1 en 4, dan zal DCo daar communicatie over voorbereiden.

Informatie die niet openbaar wordt gemaakt

Persoonlijke gegevens steller worden gelakt vanwege bescherming van de persoonlijke levenssfeer.

DE DIRECTEUR-GENERAAL BELEID

*Bijlage 2: Incidentnummer 51 uit het rapport van Human Rights Watch (2000)*³

HRW heeft Incident 51 in het rapport *Civilian Deaths in the NATO Air Campaign* op pagina 52 als volgt beschreven.

May 8. 51. In a 4:03-4:25 p.m. attack on the concrete "12 February" bridge over the Nisava river in downtown Nis between, two civilians are killed. Initially, it is reported that one person is seriously and ten people are lightly wounded, and damage is caused to the Greek consulate, a car dealership, and the Nis Express parking lot. A city bus on Stanka Paunovica street is also reported hit.²⁵⁰ Later press reports state that two persons are killed.²⁵¹ A precision-guided munition (PGM) was used in the attack. NATO confirms that it attacked Nis airfield, a highway bridge in Nis, and the Nis petroleum storage site on May 8.²⁵² Human Rights Watch visited the site (N4319395/E02153439) on August 11, inspected the damage and interviewed eyewitnesses. The bridge is located on Oktobarske Revolucije street, an extension of 12. Februara Boulevard. The Greek consulate is on the north bank of the river, on Kej Mike Paligorica street. The bridge was hit with one weapon, which did damage to the west side of the roadway (the bridge was not further damaged). Another crater from an errant weapon was observed further west on the bank of the Nisava river across from the "Rudo" factory. This crater was close to a small military barracks on the banks of the Nisava river (see comments on May 7). The Army Headquarters building in downtown Nis at "Yugoslav Army" square is also only a few hundred meters away. It seems possible that the bridge was not the object of the attack (the "highway" bridge reported attacked by NATO is assumed not to be this downtown road bridge). Nis civil defense officials stated that ten weapon – five "missiles" and five "guided bombs" – were dropped in Nis on May 8.

---

³ https://www.hrw.org/reports/2000/nato/Natbm200-02.htm#P440_116432

Bijlage 3: De inhoud van deze nota houdt verband met vraag en antwoord nr. 67 van 'Antwoorden op feitelijke vragen over de Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2023' (kenmerk BS2022023496, d.d. 2X oktober 2022):

67. Kunt u aangeven of, en zo ja hoeveel, Nederland tijdens de Kosovo-oorlog (1999) of daarna heeft uitgekeerd aan slachtoffers en/of nabestaanden van eigen geweldsinzet in deze oorlog, bijvoorbeeld middels ex gratia-betalingen? Hoeveel slachtoffers en/of nabestaanden werden hiermee betaald en waarvoor?

Uit de evaluatie van de Nederlandse bijdrage aan de NAVO-inzet 'Operatie Allied Force' in voormalig Joegoslavië (zie Kamerstuk 22181, nr. 311) blijkt niet dat Nederland ex gratia betalingen vergoedingen betaald heeft. Het is echter niet mogelijk om deze vraag met volledige zekerheid te kunnen beantwoorden, omdat het niet zeker is of en zo ja hoe er destijds een registratie is bijgehouden van eventuele ex-gratie betalingen.